

2. Макаренко А.С. Товарищеская лаборатория // Макаренко А.С. Сочинения в 7 томах. – М., 1958. – Т. УІІ. – С. 146 -149.
3. Макаренко А.С. ФД-1 // Макаренко А.С. Сочинения в 7 томах. – М., 1957. – Т. ІІ. – С. 145 -229.

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Момот Ю.В. (Полтава)

У сучасних умовах модернізації освітньої системи та встановлення парадигми особистісно зорієнтованого навчання, що актуалізує становлення особистості учня як суб'єкту пізнання, спрямовує навчально-виховний процес на розвиток та саморозвиток компетенцій школяра, його конкурентноспроможності в усіх сферах діяльності, постає необхідність застосування у загально-освітніх навчальних закладах таких освітніх технологій, які посилюють ініціативу, самостійність дитини у процесі навчального пізнання та залучають її до активної практичної діяльності.

Одним із способів організації особистісно зорієнтованого, компетентнісного, проблемно-розвиваючого навчання є проектна технологія, яка сьогодні все частіше привертає увагу педагогічних колективів як українських, так і зарубіжних навчальних закладів.

Особливість проектної технології полягає у тому, що вона, організовуючи процес пізнання, дає змогу школярам поєднати теорію з практикою, шкільну навчальну і виховну роботу з реальними життєвими ситуаціями оточуючого світу.

В основі проектної технології лежить самостійна пізнавальна практична діяльність учнів по розробці та реалізації проекту. Проект – це задум, план, ідея, проблема, яка має особистісне значення для дитини, цікава їй у вирішенні, розробці, виконанні, що передбачає поетапне планування діяльності, і завершується представленням результату (продукту проекту).

У своєму історичному аспекті проект має прагматичний характер, тобто спрямований на кінцевий практичний результат – продукт проекту. Тому проект вимагає від школяра чіткого формулювання мети – образу того, що він отримає у кінці своєї діяльності.

Важливими характеристиками роботи над проектом є активна позиція учня, самостійність у пізнавальному процесі, навчання через діяльність.

Досвід показує, що самостійне оволодіння школярами проектною технологією неможливе. Важлива роль на всіх етапах роботи над проектом належить педагогу, який з одного боку виступає організатором проекту, забезпечуючи розвиток та навчання дітей, а з іншого боку – є рівноправним членом робочої групи, що висуває власні цілі, аналізує ситуацію, пропонує цікаві ідеї для обговорення [1].

Із носія знань та інформації, повідомляючи учням те, що вони повинні пасивно засвоїти і знати, вчитель перетворюється на організатора діяльності, у колегу. Стосунки між вчителем та учнем будуються виключно на їх співробітництві.

Робота за проектною технологією вимагає від педагога не стільки викладання, скільки створення умов для прояву у дітей інтересу до пізнавальної діяльності, самоосвіти та застосування отриманих знань на практиці. У певній мірі вчитель перестає бути „предметником“, а стає педагогом „широкого про-

філю". Для цього він як керівник проекту повинен володіти високим рівнем культури та певними творчими здібностями [3].

Участь у проекті, створення умов для розвитку учнів передбачають діяльність учителя у „ролі“:

- ентузіаст, що надихає та мотивує учнів на досягнення мети;
- спеціаліст, що володіє знаннями й уміннями у певних галузях;
- консультант, що організує доступ до інформаційних ресурсів, у тому числі і до інших спеціалістів;
- керівник (особливо у питаннях планування часу і діяльності);
- організатор обговорень різних способів подолання виниклих складностей – „людина, що задає питання“, як називає вчителя Дж. Пітт [3] (прямі, непрямі, навідні питання, допомагає виявити помилки і т. і.);
- координатор групового процесу;
- експерт, що аналізує результати виконаного проекту.

Також учитель повинен допомогти школярам отримати різноманітні матеріали, приладдя, довідники, інші ресурси; разом із школярами обговорити способи подолання труднощів шляхом навідних запитань; навчити коротко записувати результати своєї діяльності; дати чіткий аналіз виконаного проекту.

Зауважимо, що аналізувати роботу у проекті слід протягом усього часу його виконання. Найкраща форма проведення аналізу – невимушена бесіда, у процесі якої вчитель та учень вільно висловлюють свої думки. Участь та щира зацікавленість вчителя у тому, щоб учні вдало виконали свій проект має велике педагогічне значення, переводить їх стосунки на неформальний, демократичний лад – вони колеги по роботі, але кожен виконує свої обов'язки:

- учень визначає мету діяльності – вчитель допомагає йому у цьому;
- учень відкриває нові знання – учитель рекомендує джерела інформації;
- учень експериментує – учитель розкриває можливі форми та методи дослідження, допомагає організувати пізнавально-практичну діяльність;
- учень обирає – вчитель сприяє прогнозуванню результату вибору;
- учень активний – педагог створює умови для розвитку активності;
- учень суб`єкт навчання – вчитель партнер;
- учень відповідає за результати своєї діяльності – учитель допомагає оцінити отримані результати та визначити способи удосконалення діяльності [2].

Одним із складних для педагога є питання про ступінь самостійності учнів при роботі над проектом. Визначення, які завдання, що стоять перед проектною групою, повинен вирішити учитель, які – самі школярі, а які вирішуються у їх співробітництві залежить від багатьох факторів:

- вікові та індивідуальні особливості дітей;
- досвід проектної діяльності;
- складність теми проекту;
- характер стосунків у групі та ін. [3].

Отже, педагог у проекті – це помічник, провідник школярів у їхньому пізнанні. Основна його задача – ввести дітей в „оболонку“ проекту, дозволити їм діяти, можливо, робити помилки (і вчитися на власних помилках) та дотримуватися правила допомоги: допомагай тоді, коли тебе про це просять (запит у вербальній чи невербальній формі).

Роль вчителя у організації проектної діяльності школярів дуже велика – саме від нього залежать і процес і результат роботи. Тому вчитель повинен:

- володіти арсеналом проблемних, пошукових методів, уміти організувати дослідницьку, самостійну роботу учнів;
- уміти організовувати та проводити дискусії, „мозковий штурм“, не нав'язуючи свою точку зору, не пригнічуючи учнів своїм авторитетом;
- уміти інтегрувати знання з різних галузей знань для комплексного вирішення висунутих проблем проекту;
- застосовувати педагогіку співробітництва.
- Вміння вчителя застосовувати проектну технологію у навчально-пізнавальній діяльності школярів є показником його високої кваліфікації. Майстром у організації проектної діяльності буде той педагог, який ініціює та провокує активне самостійне пізнання школярів, хто кидає виклик їх кмітливості та винахідливості – та це виявляється і викликом самому собі [3].

Література

1. Клименко А.В., Подколзина О.А. Проектная деятельность учащихся // Дайджест педагогічних ідей та технологій: Школа-парк. – 2003. – № 4. – С. 45-49.
2. Король Г. „Русская литература“ (метод проектов) / <http://pleyady.kiev.ua>
3. Павлова М.Б., Питт Дж. и др. Метод проектов в технологическом образовании школьников. Пособие для учителя / Под ред. И.А. Сасовой. – М.: Изд. центр «Вентана Граф». – 2003. – 50 с.

РОЛЬ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЕКОЛОГО-ОСВІТНЬОЇ ТАБІР-ЕКСПЕДИЦІЇ «ОЙКОС» В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ УКРАЇНИ

Надворний В.Г. (Київ)

В останні роки в різних навчальних закладах України різко стоїть питання про екологічну освіту молоді. Одним із прикладів проведення успішних екологічних експедицій із широкою різноманітною програмою залучення молоді до природоохоронних акцій по охороні довкілля є Всеукраїнський еколого-освітній табір-експедиція «Ойкос», організатором та активним членом якої є директор Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді і водночас табору-експедиції О.В.Геревич [1-6].

Матеріали про роботу експедиції були надруковані в журналах, періодичній пресі, часті в передачах республіканського та обласного радіо, телепередачах

Слід відмітити і такий факт, що лише за останні 10 років роботи, а експедиція почала працювати в 1986 році, її учасниками були понад 700 учнів старших класів, супроводжуючі їх педагоги і науковці із 15 областей України. При чому експедиції не були якоюсь замкненою елітною організацією, а про їх роботу стало відомо широкій громадськості республіки. В ній приймали участь учні шкіл, юннати позашкільних навчальних закладів, студенти різних вузів та природоохоронники із сусідніх держав: Росії, Литви, Угорщини, Словаччини.

Така широковідома інформація стала відома і природоохоронцям Національного еколого-натуралістичного центру (НЕНЦ) і коли повідомили про можливість прийняти участь в її роботі, було дуже багато бажаючих.

Після короткотривалих зборів (треба було підготувати обладнання –